

ERHVERVSJURA

VEJEN VÆK FRA SNYDERI

SKATTESNYD Det ville antageligt være lettere at begrænse sort arbejde, hvis man gjorde kunderne interesserede i at have en kvittering.

LARS BO LANGSTED
professor, Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

SAMFUNDET ER helt afhængigt af, at folk og selskaber betaler den skat, de skal.

Hvis man som borger vil have et effektivt politi, en ordentlig offentlig service, et forsvar, der fungerer, en ulandsbistand, vi kan være bekendt, og samtidig have en beskatningsprocent, der ikke er alt for høj, skal man naturligvis betale sin skat og undlade at lyve over for skattevæsenet om størrelsen af sin indkomst og for den sagskyld undlade at være alt for kreativ i sine skatteversionsmodeller.

Af samme grund har vi en lovgivning, der gør det strafbart at undlade at oplyse om sin indkomst og at "fuske" sig til fradrag gennem ikke-eksisterende udgifter m.v.

Man kan have sine private, samfundsmoralske vurderinger af personer og selskaber, der inden for skattelovgivningens rammer er ekstremt kreative i at minimere den skattebetaling, som samfundet er så afhængigt af, men så længe de ikke afgiver urigtige oplysninger til Skat, hverken er eller bør det efter min bedste opfattelse være strafbart (jeg bortser her fra, at der også er enkelte andre "muligheder" for at blive straffet).

BAGGRUNDEN for dette er, at strafansvaret bør forbeholdes de klare overtrædelser, hvor der ikke bør være rum for megen diskussion. Dermed ikke være sagt, at det ikke kan være vanskeligt og procestungt at bevise skatte-svig, men i sin kerne fastholder man to ting:

1) Det er den person/det selskab, der har tjent pengene, der har pligten til at give de korrekte oplysninger om egne indkomstforhold til Skat, og
2) det er den person/det selskab, der forbyrder sig imod denne ganske enkle pligt (forudsat altså skattelovgivningen var enkel), der kan straffes.

OG NETOP HER bliver sommerens politiske udmeldinger om "straf for at få udført sort arbejde" interessant.

Et typisk forløb kunne være følgende:

- 1) Jensen skal have malet sin stue.
- 2) Han ringer til en maler og beder om et tilbud.
- 3) Maleren afgiver tilbuddet.
- 4) Kunden accepterer.
- 5) Maleren udfører arbejdet.
- 6) Kunden betaler.

RESULTATET AF dette foreløbigt fuldstændigt legale og på enhver måde samfundsgavnligt forløb er for det første, at Jensen kan glæ-

SKAT Fradrag til omkostninger ved forbedring af boligen er en måde at mindske omfanget af sort arbejde. Foto: Holger Bundgaard

de sig over en nymalet stue, og for det andet at maleren kan glæde sig over at have tjent nogle penge (og – forhåbentlig – nyde at have lavet et godt stykke arbejde til kundens tilfredshed).

Ni måneder senere skal maleren indgive en selvangivelse, men her "glemmer" han at opgive de 10.000 kr., Jensen betalte for malerarbejdet i stuen.

Medmindre det rent faktisk er en ren forglemmelse, kan vi straffe maleren for at have begået skatte-svig: Han har undladt at oplyse, hvilke indtægter han har haft i årets løb.

Det strafbare har ingen relation til hans malerarbejde i Jensens stue, men alene til det faktum, at han lyver over for skattevæsenet.

På det tidspunkt, da Jensen bestiller og betaler arbejdet, er der således ni måneder, til

der – måske – bliver begået skatte-svig af modtageren af pengene.

For nogle år siden var der en sag om en foredragsholder, der undlod at oplyse en række af sine foredragsindtægter, og han blev straffet. Ingen overvejede antageligt, om man skulle straffe de foreninger m.v., der havde betalt hans honorarer. Det undlod man, dels fordi de ikke havde givet forkerte oplysninger, dels fordi de antageligt heller ikke havde nogen form for grund til at formode, at der var tale om "sorte foredrag".

ANDERLEDES forholder det sig vel hos den typiske "sorte kunde". Det er Nielsen, der ligesom Jensen ringer til en maler for at få et tilbud, og når maleren så kommer med tilbuddet, siger Nielsen:

»Jamen, jeg behøver ingen regning.«

Så kan vi for eksemplets skyld forestille os, at maleren siger:

»Nåeee, jamen så er der bare 2/3-del af prisen.«

Så kan Nielsen da ikke være i tvivl om, at han nu har entereret med en "sort" maler?! Det er vi andre i hvert fald ikke – og Nielsen næppe heller.

DA MANGLENDE oplysning om indtægter er med til at undergrave skattegrundlaget, skal vi som samfund naturligvis forsøge at minimere dette økonomiske tab, men hvordan gør vi bedst det?

Vi har allerede nu en meget lang række regler, som maleren i eksemplet med Nielsen overtræder. F.eks. vil maleren som altovervejende hovedregel være bogførings- og måske regnskabspligtig. For senere at kunne udeholde

indtægten fra Nielsen skal maleren altså starte med at overtræde bogføringslovgivningen og senere også regnskabslovgivningen. Ved at udeholde indtægten overtræder han endvidere senere både skatte- og momslovgivningen.

Vi må vel sige, at straf-truslen så har spillet helt fallit over for samtlige udbydere af sort arbejde.

Lad os alligevel antage, at straf-truslen afholder alle de "hvide" udbydere fra at lave sort arbejde. Så kunne det måske også virke på kunderne – men hvordan gør vi?

DET VILLE retsteknisk og bevismæssigt være svært at bygge straf-truslen op som en slags "medvirkensbestemmelser" til reglerne for udbyderen. Det ville dels føles ganske malplaceret at straffe kunden for, at håndværkeren

ikke har orden i sin bogføring, sine regnskaber eller sine indberetninger til det offentlige, dels ville det være vanskeligt at bevise, at kunden konkret var klar over eller burde være klar over, at håndværkeren ville overtræde disse regler. Lavede man sådanne bestemmelser – og havde de den fornødne effekt – ville den udspekulerede "sorte" håndværker da også blot skrue sit tilbud så højt op, at det ikke var oplagt, at det skulle være "sort" og derefter score en endnu højere skattefri profit.

Men hvad så? Der er lavet en del videnskabelige undersøgelser, der viser, at der ikke er nogen sammenhæng mellem mængden af sort arbejde og skattetrykket i et land eller på et givet tidspunkt. Allerede af den grund vil man ikke kunne påvirke mængden af sort arbejde i noget nævneværdigt omfang ved at justere på skatten.

Man kunne så lave en strafbelagt regel om, at alle købere af en ydelse over et vist beløb – f.eks. 5.000 kr. – skulle have en kvittering. Medmindre man samtidig indførte bogføringspligt for alle landets borgere – og det er vist næppe nogen farbar vej – ville det imidlertid være et ukontrollerbart slag i luften. Og vi ved, at strafbelagte regler uden opklaringsrisiko slet ikke har nogen effekt.

VEJEN TIL EN reel minimering af "sort arbejde" ville antageligt være mere åben, hvis man i stedet gjorde kunderne positivt interesserede i at have en kvittering. Man kunne f.eks. – som det vistnok kendes fra nogle lande – give mulighed for skattefradrag, hvis der var tale om udgifter til forbedring af boligen.

Frdraget ville naturligvis medføre en udgift for staten, men da håndværkerens indtægt til gengæld ville blive beskattet, ville provenutabet i hvert fald ikke svare til frdraget.

Her er vi naturligvis langt inde i det rets- og skattepolitiske, men rengøringsbranchens erfaringer med hjemmeserviceordningen synes at bekræfte, at effektive begrænsninger i det "almindelige" sorte arbejde ikke kan findes i straffesystemet, uanset hvem man vil gøre til genstand for straffen.

At det forholder sig sådan skyldes formentlig, som mange sociologer, antropologer m.fl. gennem årene har påpeget, at vi ikke har "sort arbejde" udelukkende af økonomiske grunde, men også fordi det er en slags "socialt kit", et individuelt "helle" hvor borgene kan indrette sig uden statsmagtens indblanding – så længe "det sorte" ikke tager for stort omfang eller ligefrem bliver professionaliseret. ■

HOVEDPUNKTER

■ Den person, der tjener pengene, har ansvaret for at give de korrekte oplysninger om sin indkomst til Skat.

■ En måde at sænke omfanget af sort arbejde kan være at give mulighed for skattefradrag til en person, der har udgifter til forbedring af boligen.